

„Jakość życia“ a zrównoważony rozwój. Perspektywa etyczna¹

---

dr Aleksandra Kłos-Skrzypczak, Ph.D.

<https://orcid.org/0000-0002-0512-7938>

prof. ThDr. Marek Petro, PhD.

<https://orcid.org/0000-0003-2024-9981>

Abstract: *„The quality of life” is both the goal and the effect of sustainable development. The issue of taking into account is a representation of the multiplicity of "quality of life" data and the dimensions of the philosophers of this discourse. The practical approach to development-related issues aims to emphasize the need to include the environment in socio-economic development both externally and globally. The essence of the "quality of human life", in relation to sustainable development, concerns the spiritual development of man and shifting the emphasis from the goals of material development to non-material ones.*

Key words: *Quality of Life. Sustainable Development. Consumerism. Welfare.*

Abstrakt: *„Kvalita ľudského života“ je cieľom aj výsledkom udržateľný rozvoj. Problémom zohľadnenia je reprezentácia množstva údajov o „kvalite života“ a dimenzií filozofov tohto diskurzu. Praktický prístup k otázkam súvisiacim s rozvojom má za cieľ zdôrazniť potrebu zahrnúť životné prostredie do sociálno-ekonomického rozvoja navonok aj globálne. Podstata „kvality ľudského života“ vo vzťahu k udržateľný rozvoj sa týka duchovného rozvoja človeka a presúvania dôrazu od cieľov materiálneho rozvoja k nehmotným.*

Kľúčové slová: *Kvalita života. Udržateľný rozvoj. Konzum. Blahobyť.*

---

¹ Badanie zostało opracowane jako wynik projektu KEGA 030PU-4/2022 w temacie *Design of teaching materials for university study of relevant moral values with a focus on allround and sustainable development of society.*

Wstęp

W perspektywie ogólnoświatowej rośnie świadomość potrzeby zrównoważonego rozwoju, który zorientowany jest wokół ochrony środowiska, wzrostu gospodarczego oraz równości społecznej. Elementy te ściśle korelują z ideą koncepcji „jakości życia”. Pojęcie to odnosi się do postrzegania przez ludzi swojej życiowej pozycji w odniesieniu do ich kultury, wartości oraz oczekiwań. To właśnie przy zastosowaniu wskaźników rozwoju społecznego oraz wskaźników zadowolenia z życia zarysowuje się korelacja między samoocena dobrostanu a ogólnie rozumianą satysfakcją z życia. Korelacje te pojawiają się zarówno w skali globalnej, krajowej, jak i mikrospołecznej. Osiągnięcia postępu w podnoszeniu jakości życia ludzkiego, zwłaszcza poprzez zrównoważony rozwój, wymagają starannych, zaplanowanych działań uwzględniających zaangażowanie wszystkich sfer życia społecznego. Poprawa jakości życia i zaspokojenie bieżących potrzeb społecznych poprzez zrównoważony rozwój pomoże zabezpieczyć potrzeby i usprawnić działania przyszłych pokoleń.

Moralna ambiwalencja społecznej kategorii „jakość życia”

Z założenia wszyscy ludzie mają prawo do narodzin, jednakże jakość ludzkiego życia poddana została subiektywnym sądom stanowiącym, które jego aspekty są mniej lub bardziej istotne². Przegląd literatury w tym temacie wykazuje szereg niejednoznaczności, tak w rozumieniu, jak i definiowaniu zakresu ludzkiej egzystencji. „Jakość życia” należy do „(...) konstruktów naukowych, które bardzo trudno zdefiniować i uzgodnić wspólne stanowisko odnośnie sposobu ich rozumienia ze względu na ich dużą ogólność. Kontrowersje (...) pojawiają się nie tylko w obrębie różnych nauk społecznych, ale dotyczą również przedstawicieli reprezentujących te same dziedziny wiedzy”³. Już w starożytnej Grecji wyróżniano obiektywną i subiektywną koncepcję szczęścia: tą pierwszą definiowano jako dobro najwyższe, ta druga zaś rozumiana była w aspekcie psychologicznym jako rodzaj radosnego czy intensywnego przeżycia. Eudajmonia, koncepcja obiektywna,

² Cf. CZAPIŃSKI, J. et. al.: *Indywidualna Jakość Życia*, Contemporary Economics, Vizja Press& IT, Warszawa, Vol. 5, s. 160-270.

³ WNUK, M. et al.: *Jakość życia jako pojęcie pluralistyczne o charakterze interdyscyplinarnym*. „Problemy Higieny i Epidemiologii” 2012, 93 (1), s. 21.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj společnosti

oznacza przychylność sił nadprzyrodzonych, gdzie szczęście „definiowane jest jako pełne i trwale zadowolenie dotyczące całości życia“⁴. Subiektywne pojęcie względem szczęścia, określane mianem hedonizmu, rezepräsentowali epikurejczycy, dla których dobro stawiano na równi z przyjemnością i dlatego ustanowili przyjemność celem ostatecznym. Dla św. Augustyna szczęście miało wymiar pozaziemski, zaś w opinii św. Tomasza „celem dążeń człowieka jest szczęście, czyli prawdzie poznanie Boga. Warunkiem szczęścia było (...) utrzymanie równowagi pomiędzy tym co cielesne, a tym co duchowe; zadanie to możliwe było do osiągnięcia tylko wtedy, gdy człowiek postępował zgodnie z zaleceniami swego rozumu“⁵.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) definiuje „jakość życia“ jako „postrzeganie przez jednostkę swojej pozycji życiowej w kontekście kultury i systemu wartości w jakim żyje oraz w powiązaniu z ich celami, oczekiwaniami, standardami oraz obawami“⁶. Szeroko zakrojona koncepcja „jakości życia“ wg WHO obejmuje w kompleksowy sposób zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka, poziom jego niezależności, relacje społeczne, osobiste przekonania oraz ich związek z istotnymi elementami środowiskowymi. W takim rozumieniu „jakość życia“ ma charakter mocno subiektywny i bazuje na kontekstach kulturowych, społecznych oraz środowiskowych, dlatego też nie można jej utożsamiać z terminem „stan zdrowia“, „styl życia“, „zadowolenie z życia“, „stan psychiczny“ oraz „dobrostan“⁷.

Wielość definicji oraz sposób ich konceptualizacji sprawia, iż uwzględniają one odmienne aspekty życia społecznego oraz różne sfery rzeczywistości. Jednakże zgodność badaczy dotyczy poglądu, iż pojęcie „jakości życia“ odnosi się do faktu zaspakajania potrzeb i za punkt wyjścia stawia pytanie: „Jak żyje się ludziom? Jak oceniają swoją codzienność? Czy są zadowoleni ze swojej

---

⁴ SOMPOLSKA-RZECHUŁA, A.: *Jakość życia jako kategoria ekonomiczna*, „Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis“ 2013, *Oeconomica* 301 (71), s. 129.

⁵ Tamże.

⁶ „Individuals' perceptions of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, standards and concerns“, Programme On Mental Health (WHOQOL), https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77932/WHO_HIS_HSI_Rev.2012.03_eng.pdf?sequence=1 (dostęp 09.10.2023).

⁷ Tamże.

sytuacji?⁸. Celem zrozumienia współczesnego sposobu pojmowania i definiowania pojęcia „jakości życia” warto, pokrótce, przedstawić jego genezę.

Zainteresowanie świata akademickiego pojęciem „jakości życia” pojawiło się tuż po II wojnie światowej, kiedy to wzrosła świadomość w kwestii uznania nierówności społecznych kojarzonych wyłącznie z dobrostanem materialnym. Dopiero odniesienie do frommowskiego⁹ „być” zamiast „mieć” rozszerzono na nowy obszar ludzkiego funkcjonowania, a „ze zmianą tą szło w parze zainteresowanie subiektywnymi kryteriami jakości życia na rzecz obiektywnych warunków związanych z egzystencją¹⁰”. Fakt ten dał impuls do badań nad wskaźnikami społecznymi, a następnie nad subiektywnym dobrostanem i jakością ludzkiego życia.

Z początkiem lat 70-tych XX wieku Agnus Campbell, Philip E. Converse oraz Willard L. Rodgers rozpoczęli pomiar zadowolenia z własnego życia mieszkańców USA. W toku prowadzonych badań wyprowadzili wniosek, iż „jakość życia” zależy od stopnia zaspokojenia w następujących sferach życia: życie małżeńsko-rodzinne, zdrowie, sąsiedztwo, znajomi i przyjaciele, aktywność domowa, działalność zawodowa, poziom życia w zamieszkiwanym kraju, warunki mieszkaniowe, posiadane wykształcenie¹¹. Warto jednak podkreślić, iż w oparciu o prowadzone badania nie można jednoznacznie stwierdzić zależności pomiędzy obiektywnymi parametrami „jakości życia” a poziomem zadowolenia z życia. Tym samym nie można stwierdzić, iż obiektywna poprawa „jakości życia” wpłynie jednoznacznie na poziom odczuwanego szczęścia. Jak pisze Sompolska-Rzechuła „w wielu przypadkach niezadowolenie z obiektywnych warunków wydaje się wzrastać w tym samym okresie, w którym te warunki ulegają poprawie pod każdym względem i według wszystkich kryteriów; rozbieżność ta ma ogromne znaczenie społeczne i polityczne implikacje¹²”.

⁸ PETELEWICZ, M., DRABOWICZ, T.: *Jakość życia – globalnie i lokalnie. Pomiar i wizualizacja*. Wydawca: Katedra Socjologii Ogólnej Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytet Łódzki. Łódź 2016, s.7.

⁹ Cf. FROMM, E.: *O sztuce istnienia*, Kraków: Wydawnictwo Vis-à-vis Etiuda, 2023.

¹⁰ WNUK, M. et al.: *Jakość życia jako...*, s. 23.

¹¹ Cf. CAMPBELL, A., CONVERSE P.E., RODGERS W.L.: *Quality of American Life. The Perceptions, Evaluations, and Satisfaction*. New York: Publications of Russell Sage Foundation 1976.

¹² SOMPOLSKA-RZECUŁA, A.: *Jakość życia jako...* s. 133.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj společnosti

W roku 1984 Carol Estwing Ferrans oraz Marjorie Power opracowali Quality Life Index¹³ (QLI), którego celem był pomiar „jakości życia“ zarówno pod względem satysfakcji, jak również innych, ważnych aspektów życia ludzkiego. QLI odzwierciedla wyniki dotyczące jakości życia w aspekcie całościowym, jak również w czterech dziedzinach: zdrowie i funkcjonowanie, kondycja psychiczna i społeczna, warunki ekonomiczne oraz rodzinne. Quality Life Index opracowany został na podstawie ponad 200 publikowanych badań przy uwzględnieniu różnorodnych zaburzeń i dysproporcji ogólnej populacji¹⁴.

W naukowym dyskursie „jakość życia“ opisują dwa, dominujące paradygmaty. Pierwszy z nich polega na stawianiu ludziom pytań dotyczących ich jakości życia w sensie ogólnym lub przez pryzmat poszczególnych aspektów (pozytywnych i negatywnych). Drugi zaś zakłada pewien zasób wiedzy o uniwersalnej naturze ludzkiej i potrzebach człowieka, które powinny wpływać, a nawet determinować, jakość życia. Oba te stanowiska, warto podkreślić, mają swoje mocne i słabe strony, gdyż pojęcie „jakości życia“ istnieje znacznie dłużej, aniżeli próby ilościowego jego określenia, dlatego definicja naukowa winna uchwycić chociażby podstawy powszechnej intuicji. Zdaniem Katarzyny Ostasiewicz tak zwany zdrowy rozsądek podpowiada, iż lepiej żyć bez bólu, niż z przewlekłym bólem, dlatego też to, co podpowiada intuicja winno zostać formalnie ubrane w ramy definicji określającej „jakość życia“. Jednakże, jak podkreśla Ostasiewicz, z tym podejściem wskaźniki subiektywne i obiektywne mogą wskazywać niespójność przy rozsądnych założeniach. Mianowicie, porównanie jakości życia dwóch osób, które deklarują, że są bardzo szczęśliwe, jest sprzeczne. Wszak ktoś może odczuwać szczęście, ponieważ wygrał los na loterii, ktoś inny zaś, bo udało mu się uciec ze strefy wojny domowej¹⁵.

„Jakość życia“ rozpatrywana w kategorii indywidualnej postrzegana jest z perspektywy obiektywnej i subiektywnej. Według

---

¹³ Cf. *Quality of Life Index (QLI)*, <https://www.statisticssolutions.com/free-resources/directory-of-survey-instruments/quality-of-life-index-qli/> (dostęp 26.09.2023).

¹⁴ Cf. JENKINSON, C.: *Quality of Life 21.09.2023.*, <https://www.britannica.com/topic/quality-of-life> (dostęp 26.09.2023).

¹⁵ Cf. OSTASIEWICZ, K.: *Quality of Life and Sustainable Development*, „Quality of Life and Sustainable Development”, red. RUSNAK Z., OSTASIEWICZ K., Wrocław: Publishing House of Wrocław University of Economics, 2013, s. 11.

Agnieszki Sompolskiej-Rzechuły „poziom życia, standard życia czy warunki życia przekładają się na obiektywny obraz jakości życia, a percepcja poziomu życia stanowi subiektywny poziom jakości życia¹⁶”. Z grubsza zgodność pomiędzy subiektywnymi i obiektywnymi wskaźnikami jakości życia można postulować w oparciu o znajomość ogólnej struktury ludzkiego umysłu oraz ludzkich potrzeb. Przykładowo, hierarchia potrzeb Masłowa zakłada osiągnięcie ostatecznego celu po uprzednim zaspokojeniu szeregu bardziej podstawowych potrzeb min. pożywienia, bezpieczeństwa, miłości, poczucia własnej wartości¹⁷. Struktura poziomu satysfakcji jednostki w wykonaniu Abrahama Masłowa, która może służyć jako wskaźnik zastępczy określający jakość życia, nie jest idealna. Można wszak sprzeciwiać się teoretycznemu powiązaniu pomiędzy osobistymi doświadczeniami z życia jednostki, a oceną przeszkód, gdyż ostatecznie człowiek jest jedynym, właściwym ekspertem w ocenie jakości własnego życia. Z drugiej zaś strony, celem tworzenia kryteriów i wytycznych dla działań społeczno-politycznych potrzebne jest obiektywne narzędzie pomiaru jakości życia.

Zrównoważony rozwój – ujęcie teoretyczne

Rewolucja społeczno-obyczajowa, rozwój technologiczny oraz masowa konsumpcja lat 60-tych XX wieku sprawiła, iż pokolenie wyżu powojennego (tzw. boomu dziecięcego, Dzieci Kwiatów) w Stanach Zjednoczonych zakwestionowało obowiązujące do tychczas wartości cywilizacji¹⁸. Jak pisze Antoni Skowroński ówczesne „narastające problemy cywilizacyjne są nie tylko efektem niedoskonałości techniki, ale przede wszystkim rezultatem systemu wartości i stylu życia panującego w społeczeństwie zachodu¹⁹”. Mowa tutaj konkretnie o kryzysie systemu wartości, jego niedostosowaniu do otaczającej rzeczywistości oraz eksploatacji zasobów środowiskowych. Zdaniem Skowrońskiego „wsze-

---

¹⁶ SOMPOLSKA-RZECUŁA, A.: *Jakość życia jako...* s.131.

¹⁷ CHERRY, K.: *Maslow's Hierarchy of Needs*. 14.08.2022., <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760> (dostęp: 26.09.2023).

¹⁸ Cf. KŁOS-SKRZYPCZAK, A.: *Rodzina wartością? Perspektywa amerykańska*. Katowice: Wydawnictwo Emmanuel 2016, s. 114.

¹⁹ SKOWROŃSKI, A.: *Zrównoważony rozwój perspektywą dalszego postępu cywilizacyjnego*, „Problemy Ekorozwoju”, 2006, vol. 1 No 2, s. 50.

chłodne panowanie człowieka nad przyrodą, które miało przynieść wyzwolenie ludzkości, wcale nie znosiło panowania człowieka nad drugim człowiekiem. Wręcz przeciwnie, postęp techniczny i rozwój cywilizacyjny spowodowały jeszcze większe zniewolenie²⁰. Eksploracja do granic możliwości bogactw naturalnych, szybki proces urbanizacji, wysoki poziom uprzemysłowienia oraz wysoki stopień rozwoju w dziedzinie gospodarki czy technologii dały ludzkości „złudne poczucie niezależności od natury, a nawet przekonanie o zdolność do jej poskromienia dzięki technice. To panowanie nad przyrodą ma jednak swoją cenę²¹“. Zdaniem Małgorzaty Burchard-Dziubińskiej idea zrównoważonego rozwoju jest ściśle powiązana z „ekologicznym przebudzeniem“, tzn. sytuacją, w której konkretne, szerokie kręgi społeczne uświadamiają sobie, iż „pomiędzy środowiskiem przyrodniczym a społeczeństwem występują relacje dwustronne²²“.

W języku polskim posługujemy się terminem „zrównoważony rozwój“, jednakże angielskie pojęcie „sustainable development“ winniśmy dokładnie tłumaczyć jako „trwały rozwój“. W literaturze spotyka się też inne tłumaczenia pojęcia, mianowicie: ekorozwój, rozwój ekologiczny, rozwój trwały, zintegrowany rozwój oraz zrównoważony wzrost, a terminy te nie zawsze odpowiadają znaczeniu słowa „sustainable development“²³. W Artykule 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej czytamy, iż „Rzeczypospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju“²⁴.

Już w latach 80-tych XX wieku John Pezzey dokonał przeglądu definicji „zrównoważonego rozwoju“, które funkcjonowały zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w przestrzeni społecznej twierdząc, iż wspomniana dekada była świadkiem rozwoju samego zjawiska oraz jego terminologii²⁵. Jednakż większość definicji nawiązuje do

---

²⁰ Tamże.

²¹ BURCHARD-DZIUBIŃSKA, M. et al.: *Zrównoważony rozwój – naturalny wybór*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2014, s. 11.

²² Tamże, s. 11.

²³ Cf. ROSICKI, R.: *Międzynarodowe i europejskie koncepcje zrównoważonego rozwoju*, Przegląd Naukowo-Medyczny, nr. 4, 2010, s. 45.

²⁴ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*. Tekst uchwalony w dniu 2 kwietnia 1997 roku przez Zgromadzenie Narodowe, Art. 5, rozdział 1.

²⁵ Cf. PEZZEY, J. *Sustainable Development Concepts. An Economic Analysis*, Washington DC: The World Bank 1992.

analiz prowadzonych przez Światową Komisję Środowiska i Rozwoju (The World Commission on Environment and Development), tzw. Komisję Brundtland, w myśl której nową koncepcję zrównoważonego rozwoju²⁶ zdefiniowano jako „rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone nie naruszając przy tym szans przyszłych pokoleń na zaspokojenie ich własnych potrzeb²⁷“. W opinii Tomasza Pawłuszko nowym raportu Komisji Brundtland „(...) polega na wszechstronnym zespoleniu kilku niewiązanych dotąd obszarów ludzkiej aktywności: wzrostu gospodarczego, spójności społecznej oraz dbałości o środowisko naturalne. (...) zrównoważony rozwój (...) zakłada, iż wzrost gospodarczy winien prowadzić do zwiększenia stopnia spójności społecznej (w tym np. zmniejszenia rozwarstwienia społecznego, wyrównywanie szans, przeciwdziałanie marginalizacji i dyskryminacji) oraz podnoszenia jakości środowiska naturalnego (np. poprzez ograniczanie szkodliwego wpływu produkcji i konsumpcji na środowisko oraz ochronę zasobów przyrodniczych)²⁸“.

W myśl niniejszych rozważań wszelkie działania społeczno-polityczne winny mieć na uwadze nie tylko działania krótkoterminowe (zaspakajanie bieżących potrzeb), ale głębszą refleksję nad „koncepcją sprawiedliwości międzypokoleniowej²⁹“.

---

²⁶ Wprawdzie koncepcja odwołuje się do raportu *Granice Wzrostu (Limits to Growth)*, który został wydany w 1972 roku przez Klub Rzymski, a którego celem była analiza przyszłości ludzkości wobec wzrostu liczby mieszkańców Ziemi oraz wyczerpujących się zasobów naturalnych. Nowym tkwi w korelacji kilku obszarów ludzkiej aktywności: wzrost gospodarczy, spójność społeczna oraz dbałość o środowisko naturalne. Cf. MEADOWS D., et. al.: *Granice Wzrostu*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, 1973; PAWŁUSZKO, T.: *Strategia zrównoważonego rozwoju w dokumentach Nordyckiej Rady Ministrów*, w: „Dyplomacja w życiu. Życie w dyplomacji“, red: W. Saletra, J. Jaskierniak, R. Kubicki, Kielce: Wydawnictwo UJK, 2014, s. 286.

²⁷ Z angielskiego: „Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs“. *Report of the World Commission on Environment and Development. Our Common Future. United Nations 1987*: <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html> (dostęp: 23.10.2023).

²⁸ PAWŁUSZKO, T.: *Strategia zrównoważonego rozwoju...*, s.286-287.

²⁹ ŻYLICZ, T., *Elementy teorii zrównoważonego rozwoju*, w: „Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce“, red: Kronenberg J., Bergier T. Fundacja Sendzimira, Kraków 2010, s.71.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj společnosti

Oficjalną koncepcję zrównoważonego rozwoju przyjęto na posiedzeniu w Rio de Janeiro w dniach od 3 do 14 czerwca 1992 roku, czego potwierdzeniem stanowią dwa, podstawowe dokumenty: *Deklaracja z Rio*, w której przedstawiono ogólną koncepcję zrównoważonego rozwoju, którego centrum zainteresowania stanowią istoty ludzkie³⁰ oraz *Agenda 21*, która „stanowi zbiór zaleceń i wytycznych dla działań dotyczących ochrony i kształtowania środowiska życia człowieka, które powinny być podejmowane na przełomie XX i XXI wieku³¹”. Na bazie sformułowanych w Rio de Janeiro postulatów prowadzono działania rewizyjne podczas wielu spotkań, które potwierdziły poparcie dla wspomnianych działań³².

Zrównoważony rozwój to swoisty „sposób życia³³”. Dalsze trwanie naszej cywilizacji uzależnione jest od trzech kwestii: wzrostu gospodarczego, społecznej inkluzji oraz ochrony środowiska³⁴. Nie można działać jednotorowo, realizując wybiórczo któreś ze wspomnianych założeń. Przykładowo, możemy koncentrować się na szybkim rozwoju gospodarczym, z uwzględnieniem szybkiej eksploatacji zasobów naturalnych oraz wysokim poziomie biedy w poszczególnych grupach społecznych. Zrównoważony rozwój zakłada, iż każdy człowiek ma prawo do godnej płacy w ramach swojej pracy, wysokiej jakości opieki zdrowotnej oraz pełen dostęp w ramach systemu edukacji. Świadome wykorzystywanie zasobów naturalnych pozwala niweolować zanieczyszczenie środowiska oraz unikać jego degradacji³⁵.

---

³⁰ *Deklaracja z Rio w sprawie środowiska i rozwoju*, 3-14 czerwca 1992, Rio de Janeiro, zasada 1, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/inne/1992.html> (dostęp: 23.10.2023).

³¹ *Agenda 21*. Dokument przyjęty na Szczycie Ziemi – Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój (UNCED)”, Rio de Janeiro, czerwiec 1992. w: <https://odpowiedzialnybiznes.pl/hasla-encyklopedii/agenda-21/> (dostęp: 23.10.2023).

³² Cf. *The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition*, https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/?_gl=1*toxi49*_ga*NzMxNTIzNDc0LjE2OTgwNTA5MTM.*_ga_TK9BQL5X7Z*MTY5ODA1MDkxMi4xLjE1uMTY5ODA1Mzc2NC4wLjAuMA (dostęp: 23.10.2023).

³³ Cf. BAKER, S.: *Sustainable Development*, London and New York: Routledge, 2016.

³⁴ Cf. ELLIOT, J.A.: *An Introduction to Sustainable Development*, London and New York: Routledge, 1994.

³⁵ Cf. *Sustainable Development Goals*, https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2023/08/what-is-sustainable-development/?gclid=CjwKCAjws9ipBhB1EiwAccEi1EqmHkgz_eenRcNCOmB0iyVV06xW7c5V4Ks8Ft5I0sCBjtru61sU4xoCl7AQAvD_BwE (dostęp: 23.10.2023).

Poprawa „jakości życia” jako cel zrównoważonego rozwoju

Celem nadrzędnym idei zrównoważonego rozwoju jest podnoszenie poziomu jakości życia: zapewnienie ogólnoświatowego pokoju, godziwych standardów życia oraz ochronę środowiska naturalnego. „Konpccja zrównoważonego rozwoju opiera się na oceniającej wykładni kategorii jakości życia, co stanowi punkt wyjścia do zwrócenia uwagi na obiektywną oraz subiektywną jakość życia³⁶”.

Jakość życia i zrównoważony rozwój to pojęcia ściśle ze sobą powiązane. W opinii Barbary Piontek „wysoka jakość życia powinna gwarantować rozwój człowieka we wszystkich jego wymiarach przez kształtowanie właściwych proporcji w generowaniu, zaspakajaniu i realizacji potrzeb ekonomicznych (w tym materialnych), społecznych, przyrodniczych oraz duchowych, z zachowaniem kryterialnych funkcji sfery moralnej³⁷”. Zaś Tadeusz Borys podkreśla, iż „jakość życia stanowi sedno zrównoważonego rozwoju i (...) powinna być rozumiana jako zrównoważone docenianie i dostrzeganie całego bogactwa globalnej jakości i współistnienia w życiu człowieka dobrobytu (cech jakości typu mieć” oraz dobrostanu (cech jakości typu być)³⁸”. Jak twierdzi Katarzyna Katana „mieć” odnosi się do potrzeb związanych z przetrwaniem oraz unikaniem niedostatku, tzn. dostępem do pożywienia i wody, ochroną przez trudnymi warunkami klimatycznymi czy chorobami. Jakość typu „być” oznacza relacje międzyludzkie, na wskroś społeczne oraz harmonię ze środowiskiem naturalnym. Barbara Jaros zrównoważoną jakość życia ludzkiego postrzega jeszcze w trzeciej strefie, a mianowicie sferze duchowej,

---

³⁶ KATANA, K.: *Istota jakości życia w koncepcji zrównoważonego rozwoju*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej”, Seria: Organizacja i Zarządzanie z. 95, nr kol 1961, 2016, s. 182.

³⁷ KUSTERKA-JEFMAŃSKA, M.: *Wysoka jakość życia jako cel nadrzędny lokalnych strategii zrównoważonego rozwoju*, „Zarządzenie Publiczne” 4(12)/2010. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 116.

³⁸ Tamże, Cf. BORYS, T.: *Zrównoważony rozwój – jak rozpoznać ład zintegrowany*, „Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development” 2011, vol. 6, no. 2, s. 75-81.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj společnosti

uczuciowej, którą definiuje jako „jakość typu kochać³⁹“, do której zaliczymy relacje rodzinne czy przyjacielskie⁴⁰.

Katarzyna Katana w rozważaniach dotyczących jakości życia w teorii zrównoważonego rozwoju zwraca uwagę na proces budowania nowego modelu dążenia do sukcesu, a mianowicie „model filozofii sukcesu duchowego“. Jak pisze Katana model ten ma zastąpić powszechnie uznawany „model sukcesu materialnego“, a sukces duchowy winien być „identyfikowany ze stanem harmonii człowieka z samym sobą, środowiskiem, które go otacza, a także własnym losem. Podstawą tego modelu jest zadowolenie z życia, które nie powodowałoby niszczenie środowiska⁴¹“. W myśl tego założenia istotny jest antropocentryczny system wartości, który determinuje określone stanowisko czy zachowania wobec środowiska naturalnego, „ (...) z drugiej zaś strony podnosi (...) postulat etycznej podmiotowości człowieka, ukierunkowanej na dane miejsce, a nie czas⁴²“.

Coraz częściej mówi się o „filozofii jakości życia“ oraz o tzw. „filozofii zrównoważonego rozwoju“. W opinii Moniki Zadrozniak „istotą problemu odzwierciedla pytanie: Która jakość życia – oparta na jakim systemie wartości – najlepiej wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju i jest wierna jego istotcie?⁴³“. Koniecznym wydaje się więc zwrócenie uwagi na system norm i wartości wyznawanych w danej społeczności w konkretnym czasie, gdyż te właśnie elementy będą miały bezpośrednie przełożenie na poziom odczuwalnej jakości życia i stanowić będą wyznacznik działań do wdrożenia koncepcji zrównoważonego rozwoju, gdyż „zrównoważenie ma (...) cechy dynamicznego, kompleksowego, poprawiającego jakość życia systemu, w którym działają instytucje społeczne umożliwiające ludzko znajdowanie sposobów na poprawę dobrobytu w długim okresie⁴⁴“.

---

³⁹ JAROS, B.: *Bariery i pozytywne tendencje w rozwoju zrównoważonej konsumpcji w Polsce*, *Ekonomia i Środowisko*, 2 (57), 2016. s. 27.

⁴⁰ O klasyfikacji sfer życia w ujęciu Erica Allardta mówi szerzej Barbara Kryk wymieniając następujące składniki jakości życia: having (mieć), being (być) oraz loving (kochać). Cf. KRYK B.: *Jakość życia w kontekście zrównoważonego rozwoju*, „Handel Wewnętrzny, Trendy i wyzwania zrównoważonego rozwoju w XXI wieku”, tom, 2012, s. 145-155.

⁴¹ KATANA, K., *Istota jakości życia...*, s. 183.

⁴² ZADROŹNIAK, M.: *Jakość życia w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju*, *Acta Universitatis Lodzianensis, Folia Oeconomica* 2 (313), 2015, s. 32.

⁴³ Tamże, s. 31.

⁴⁴ ZADROŹNIAK, M.: *Jakość życia w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju*, *Acta Universitatis Lodzianensis, Folia Oeconomica* 2 (313), 2015, s. 31.

Odnosząc się do koncepcji „jakości życia“ konieczna jest korelacja z dobrobytem ekonomicznym, rozszerzonym o kwestie społeczne i środowiskowe, co szczególnie podkreśla się w ramach koncepcji zrównoważonego rozwoju⁴⁵. Zdaniem Agnieszki Michalskiej-Żyły „obiektywna jakość życia (...) obejmuje (...) analizę warunków życia jednostek i zbiorowości w odniesieniu do postawowych wymiarów, związanych zarówno z kondycją materialną, jak i zabezpieczeniem egzystencjalnym i środowiskowym życia jednostki. Najczęściej uwzględniane są (...) takie kategorie jak: materialne warunki życia, zdrowie, edukacja, aktywność ekonomiczna, więzi i relacje społeczne, funkcjonalność państwa, jakość infrastruktury i środowiska naturalnego⁴⁶“. W podobnym nurcie wypowiada się Franciszek Piontek, który doszukując się zależności między teorią zrównoważonego rozwoju a jakością życia twierdzi, iż „istotą rozwoju zrównoważonego i trwałego jest zapewnienie trwałej poprawy jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń poprzez kształtowanie właściwych proporcji między trzema rodzajami kapitału: ekonomicznym, ludzkim i przyrodniczym⁴⁷“.

Prowadząc rozważania dotyczące jakości życia w teorii zrównoważonego rozwoju warto przytoczyć stanowisko Marcina Leźnicki, który twierdzi, iż zrównoważona konsumpcja jest ściśle powiązana z modelem życia⁴⁸. W opinii Leźnickiego jednostki wybierające zrównoważony model konsumpcji wiedza, iż poziom wykształcenia, stan zdrowia czy poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego ma ścisły związek z zadowoleniem z życia. Co więcej, model typu „mieć“ stopniowo zostanie wyparty przez model typu „być“, a konkretnie „być w środowisku“ i „uczestniczyć w jego ograniczonych zasobach⁴⁹“.

---

⁴⁵ Cf. PETRO, M.: *The Idea of Solidarity in the Concept of a Human Being Created in God's Image*. Philosophy and Canon Law, 8 (1), s. 1-14.

⁴⁶ MICHALSKA-ŻYŁA, A.: *Jakość życia na poziomie lokalnym*. Acta Universitatis Lodziensis, Folia Sociologica 56, 2016, s. 57.

⁴⁷ ZADROŹNIAK, M.: *Jakość życia w kontekście koncepcji...*, s. 20.

⁴⁸ Cf. LEŹNICKI, M.: *Problem z wdrażaniem rozwoju zrównoważonego w perspektywie rozwoju przyspieszonego*, „Studies in Global Ethics and Global Education”, no. 9/2018, s. 78-92.

⁴⁹ ZADROŹNIAK, M.: *Jakość życia w kontekście koncepcji...*, s. 33.

Zakończenie

Celem koncepcji zrównoważonego rozwoju jest określenie międzynarodowych kanonów ochrony środowiska naturalnego, które zostały przygotowane w oparciu o działania polityków, ekonomistów, przedstawicieli świata nauki czy biznesu. Wydaje się, iż zagadnienie zrównoważonego rozwoju na poziomie społecznego dyskursu stało się „modne“ i, zwłaszcza w konkretnych grupach, wręcz pożądane. Dlatego warto mieć na uwadze, by sama idea zrównoważonego rozwoju nie była „wyrazem mody na zachowania przyjazne środowisku⁵⁰“, która zostaje całkowicie oderwana od refleksji nad jakością ludzkiego życia, która pozwala na podejmowanie rozważań etyczno-moranych odnośnie dobrostanu zbiorowości ludzi.

Bibliografia

- Agenda 21*. Rio de Janeiro, czerwiec 1992: <https://odpowiedzialnybiznes.pl/hasla-encyklopedii/agenda-21/> (dostęp: 23.10.2023).
- BAKER, S.: *Sustainable Development*, London and New York: Routledge, 2016, 470 s. ISBN 9780415522922.
- BURCHARD-DZIUBIŃSKA, M. et al.: *Zrównoważony rozwój – naturalny wybór*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2014, 247 s. <http://dx.doi.org/10.18778/7969-090-9>.
- CAMPBELL, A., CONVERSE P.E., RODGERS W.L., *Quality of American Life. The Perceptions, Evaluations, and Satisfactions*. New York: Publications of Russell Sage Foundation 1976, 600 s.
- CHERRY, K.: *Maslow's Hierarchy of Needs*. 14.08.2022., <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760> (dostęp: 26.09.2023).
- CZAPIŃSKI, J. et. al.: *Indywidualna Jakość Życia*, Contemporary Economics, Vizja Press& IT, Warszawa, Vol. 5, 160-270 s. ISSN 1897-9254.
- DOMERACKI, P.: *Zrównoważony rozwój jako nowa etyka przyszłości*, *Kultura i Edukacja*, nr 4 (78), 2010, s. 7-20.

---

⁵⁰ DOMERACKI, P.: *Zrównoważony rozwój jako nowa etyka przyszłości*, *Kultura i Edukacja*, nr 4 (78), 2010, s. 2.

- Deklaracja z Rio w sprawie środowiska i rozwoju*, 3-14 czerwca 1992, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/inne/1992.html> (dostęp: 23.10.2023).
- ELLIOT, J.A.: *An Introduction to Sustainable Development*, London and New York: Routledge, 1994, 384 s. ISBN 9780415590730.
- FROMM, E.: *O sztuce istnienia*, Kraków: Wydawnictwo Vis-à-vis Etiuda, 2023, 191 s. ISBN 9788379984244.
- JAROS, B.: *Bariery i pozytywne tendencje w rozwoju zrównoważonej konsumpcji w Polsce*, *Ekonomia i Środowisko*, 2 (57), 2016. s. 24-36.
- JENKINSON, C.: *Quality of Life 21.09.2023.*, <https://www.brittannica.com/topic/quality-of-life> (dostęp 26.09.2023).
- KATANA, K., *Istota jakości życia w koncepcji zrównoważonego rozwoju*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej“, Seria: Organizacja i Zarządzanie z. 95, nr kol 1961, 2016, s. 175-187.
- KŁOS-SKRZYPCZAK, A.: *Rodzina wartością? Perspektywa amerykańska*. Katowice: Wydawnictwo Emmanuel 2016, 283 s.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*. Tekst uchwalony w dniu 2 kwietnia 1997 roku przez Zgromadzenie Narodowe.
- KRYK, B.: *Jakość życia w kontekście zrównoważonego rozwoju*, „Handel Wewnętrzny, Trendy i wyzwania zrównoważonego rozwoju w XXI wieku”, tom, 2012, s. 145-155.
- KUSTERKA-JEFMAŃSKA, M.: *Wysoka jakość życia jako cel nadrzędny lokalnych strategii zrównoważonego rozwoju*, „Zarządzenie Publiczne“ 4(12)/2010. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 115-123.
- LEŻNICKI, M.: *Problem z wdrażaniem rozwoju zrównoważonego w perspektywie rozwoju przyspieszonego*, „Studies in Global Ethics and Global Education”, no. 9/2018, s. 78-92.
- MEADOWS, D., et. al.: *Granice Wzrostu*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, 1973, 208 s.
- MICHALSKA-ŻYŁA, A.: *Jakość życia na poziomie lokalnym*, „Acta Universitatis Lodzianis” Folia Sociologica 56, 2016. s. 53-66. DOI: <https://doi.org/10.18778/0208-600X.56.04>.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj společnosti

- OSTASIEWICZ, K.: *Quality of Life and Sustainable Development*, „Quality of Life and Sustainable Development”, red. RUSNAK Z., OSTASIEWICZ K., Wrocław: Publishing House of Wrocław University of Economics, 2013, s. 9-25.
- PAWŁUSZKO, T.: Strategia zrównoważonego rozwoju w dokumentach Nordyckiej Rady Ministrów, „Dyplomacja w życiu. Życie w dyplomacji“, red: W. Saletra, J.Jaskierniak, R. Kubicki, Kielce: Wydawnictwo UJK, 2014. s. 285-299. <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/4279>.
- PETELEWICZ, M., DRABOWICZ, T.: *Jakość życia – globalnie i lokalnie. Pomiar i wizualizacja*, Łódź: Wydawca Katedra Socjologii Ogólnej Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytet Łódzki, 2016, 198 s. ISBN 978-83-938569-3-0.
- PETRO, M.: *The Idea of Solidarity in the Concept of a Human Being Created in God's Image*. Philosophy and Canon Law, 8 (1), s. 1-14. doi.org/10.31261/PaCL.2022.08.1.07
- PEZZEY, J.: *Sustainable Development Concepts. An Economic Analysis*, Washington DC: The World Bank 1992, 71 s. ISBN 9780821322789.
- Programme On Mental Health (WHOQOL), https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77932/WHO_HIS_HSI_Rev.2012.03_eng.pdf?sequence=1 (dostęp 09.10.2023).
- Quality of Life Index (QLI)*, <https://www.statisticssolutions.com/free-resources/directory-of-survey-instruments/quality-of-life-index-qli/> (dostęp 26.09.2023).
- Report of the World Commission on Environment and Development. Our Common Future. United Nations 1987*: <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html> (dostęp: 23.10.2023).
- ROSICKI, R.: *Międzynarodowe i europejskie koncepcje zrównoważonego rozwoju*, Przegląd Naukowo-Medyczny, nr. 4, 2010, s. 44-56.
- SKOWROŃSKI, A.: *Zrównoważony rozwój perspektywą dalszego postępu cywilizacyjnego*, „Problemy Ekorozwoju“, 2006, vol. 1 No 2, s. 47-57.
- SOMPOLSKA-RZECUŁA, A.: *Jakość życia jako kategoria ekonomiczna*, „Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis“ 2013, Oeconomica 301 (71), s. 127-140.

Sustainable Development Goals, https://www.un.org/sustainable-development/blog/2023/08/what-is-sustainable-development/?gclid=CjwKCAjws9ipBhB1EiwAccEi1EqmHkgz_eenRcNCOMB0iyVV06xW7c5V4Ks8Ft5I0sCBjtru61sU4xoCl7AQAvD_BwE (dostęp: 23.10.2023).

The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition, https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/?_gl=1*toxi49*_ga*NzMxNTIzNDc0LjE2OTgwNTA5MTM.*_ga_TK9BQL5X7Z*MTY5ODA1MDkxMi4xLjEuMTY5ODA1Mzc2NC4wLjAuMA (dostęp: 23.10.2023).

WNUK, M. et al.: Jakość życia jako pojęcie pluralistyczne o charakterze interdyscyplinarnym, „Problemy Higieny i Epidemiologii“ 2012, 93 (1): s. 21-26.

ZADROŻNIAK, M.: *Jakość życia w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju*, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Oeconomica 2 (313), 2015, s. 21-36. <http://hdl.handle.net/11089/17177>.

ŻYLICZ, T.: *Elementy teorii zrównoważonego rozwoju*, w: „Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce“, red: Kronenberg J., Bergier T. Fundacja Sendzimira, Kraków 2010, 414 s. ISBN 978-83-62168-00-2.